

TÕRAVERE VESKI VEE-ERIKASUTUSLOAGA SEOTUD KESKKONNAMÕJU HINDAMISE

PROGRAMM

1. Kavandatav tegevus ja taust

Tartu maakonnas Nõo vallas on Elva jõel Tõravere vesiehituste kompleks, mis koosneb paisust, paisjärvest, veskihoonest, sillast, peale- ja äravoolukanalist, kalatiikidest ning kindlustatud jõesängist. Kompleksi kasutajaks on FIE Kalev Oras. Kompleks on peaaegu töökorras ning veskit võidakse kasutada teravilja jahvatamiseks ning elektri tootmiseks. Hoidmaks ära paisrajatiste kasutamisega keskkonnale kahjulikke tagajärgi, tehakse keskkonnamõtjude hindamist, mis on ühtlasi vajalik vee-erikasutusloa saamiseks. Vee-erikasutusloaga sätestatav tegevus on veekogu tõkestamine ning vee paisutamine vee-energia kasutamiseks elektri tootmisel ja kalakasvatuseks. Kalakasvatuse jaoks on vee võtmine forellitiikide läbivoolu tagamiseks maksimaalselt $0.25 \text{ m}^3/\text{s}$ ehk $21600 \text{ m}^3/\text{d}$. Kuna tiigid paiknevad paisjärve kõrval oru lammil, siis tiikide väljavool suunatakse paisjärve kõrval olevasse äravoolukanalisse. Selle tulemusena vett jõest ja paisjärvest ära ei võeta. Vesiveski käitamiseks, sh elektri tootmisel, ei võeta vett samuti jõest ära, sest veski paikneb jõesängi kohal. Veski kasutatav veehulk määratakse reguleerimisskeemiga, mille analüüs on käesoleva KMH programmi üheks osaks. Kaasnev tegevus on arhitektuuri- ja ehituspärandi säilitamine ning maastikuhooldus, sest paisjärv on oluline maastikukujunduslik element.

2. Keskkonnamõtjude hindamise objekt

Keskkonnamõtjude hindamise objektideks on Elva jõe keskjooksul olev Tõravere veski vesiehitiste kompleks, kaasa arvatud paisjärv, kalatiigid ning nende veekasutamisega seotud Elva jõe lõik, mis võib jääda paisutuse mõju piirkonda. Eraldi analüüsitakse äravoolu reguleerimisskeemi seoses vesiveski veekasutusega ja tehakse vastav variantide võrdlus.

3. Keskkonnamõtjude hindamise eesmärk

Eeluuringute alusel on välja selgitatud eespool nimetatud pais- ja muude rajatiste kasutamisega seotud probleemid, nagu optimaalse paisutuskõrguse määramine, kaldaalade kasutusviis ja intensiivsus, veemajanduslik üldolukord ja paisjärve maastikukujunduslik funktsioon. Keskkonnamõtjude hindamise eesmärgiks on erinevate tegevuste kompleksne hindamine, lähtudes rajatiste kasutusfunktsioonist, veekogu eripärast, veemajanduslikust, looduskaitsest ja maastikulisest väärtusest ning sotsiaalsetest vajadustest.

4. Tööde sisu

Lähtudes keskkonnamõtjude hindamise eesmärkidest tehakse selle protsessi käigus järgmised tööd:

- Elva jõe hüdroloogiline iseloomustus, mis käsitleb äravoolurežiimi analüüsi ning võrdlust erinevate reguleerimisskeemidega
- Valgala suuruse määramine paisu lävendis

- Madalaima ja kõrgeima paisutuskõrguse määramine
- Paisutuse optimaalse ulatuse ja paisjärve mahu määramine
- Jõe voolusängi morfoloogiliste muutuste hindamine ning teiste veekasutusvõimaluste vajalikkuse arvestamine, sh jõe sanitaarselt vajaliku vooluhulga määramine allpool paisu ja selle võrdlus reguleeritud äravooluga paisu lävendis
- Elva jõe veekvaliteedi hindamine
- Veetemperatuuri võimaliku tõusu ulatus suvisel madalveeperioodil ja paisjärve veevahetuse intensiivsuse arvutamine
- Paisutuse mõju kalade rändetingimustele ja *Natura 2000* kaitseväärtusega liikide elupaikadele
- Reostusobjektide ja nende reostusohklikkuse hindamine paisutusala lähikonnas
- Paisutamise mõju paisutusala piirnevate kõlvikute, hoonete ja rajatiste kasutustingimustele, optimaalse paisutuskõrguse ja paisutusulatuse määramine; naaberkiinnistutele ulatava mõju kirjeldus ja tagajärjed
- Paisutamise mõju paisutusala piirnevate luhaalade taime- ja loomakooslustele ja luhaalade niitmisele
- Paisutamise mõju Elva jõe kaldäärsele taimestikule
- Paisutamise mõju Vapramäe maastikukaitsealale
- Paisjärves setete kogunemise hulga, paisjärve puhastamisvajaduse ning puhastamistehnoloogia hindamine
- Paisjärve seostamine maastikuliste väärtuste ning puhkemajanduslike ja turismi eesmärkidega
- Paisu, paisutuskõrguse ja paisjärve alternatiivsete kasutusvõimaluste võrdlus lähtuvalt eeldatavast keskkonnamõjust
- Ohtliku keskkonnamõju vältimiseks või leevendamiseks kavandatud abinõud
- Ettepanekud keskkonnaseisundi muutuste edaspidiseks hindamiseks, seire ja rakendusuuringute korraldamiseks

5. Kriteeriumid

Keskkonnamõjude hindamise kriteeriumideks on keskkonnamõjude hindamise ja keskkonnanäideteerimise seadus, Looduskaitseseadus, Vabariigi Valitsuse määrus vooluveekogude tõkestamisele esitatavate nõuete kohta ja teised asjasse puutuvad õigusaktid ning väljakujunenud seisukohad veekogude ja nende kaldavööndi kasutamise ja kaitse alal, samuti sotsiaalsed eesmärgid. Hindamisel kasutatakse varasemaid uurimistöid ja ülevaateid, mis on koostatud Tõravere veskikompleksi ja paisjärve kohta, esmajoones tehnilisi ülevaateid või projektlahendusi veskihoonega seotud rajatiste kohta. Peamiseks sellealaseks tööks on AS Kobras poolt koostatud TÕRAVERE VESIVESKI VEESÜSTEEMI REKONSTRUEERIMISE eelprojekt (nr. H30/030, 1999.a.), mis on valminud Nõo Vallavalitsuse ja eraisik Kalev Oras tellimisel.

6. Hindamise läbiviimise ja avalikustamise kava

Keskkonnamõju hindamine tehakse tihedas koostöös tellijaga. Nõo vallavalitsusega, Tartumaa Keskkonnateenistusega ja teiste asjast huvitatud isikute ja asutustega. Hindamise programm ja

aruanne arutatakse läbi avalikel koosolekutel ning hindamise lõpptulemusi tutvustatakse valla teatajas (ajalehes).

6. Töö teostaja

Keskkonnamõjude hindamise viib läbi Arvo Järvet, kellele on väljastatud sellealane tegevuslitsents nr KMH 0057

7. Ajakava

KMH programmi täpsustamine ja avalikustamine toimub ajavahemikul 01.10.2004–31.12.2004. Keskkonnamõju hindamine viiakse läbi koos KMH aruande avalikustamisega ajavahemikul 15.01.2005–31.12.2005. Juhul kui selgub seniteadmata asjaolusid, võib KMH läbiviimine toimuda ka pikemal perioodil.

Programmi koostaja:

Arvo Järvet

Tartus, 1. oktoobril 2004.a., täiendatud 23. detsembril 2004.a.